ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
Ш.Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ
ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫ

«EDU.E-HISTORY.KZ»
ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

№ 4(8) қазан-желтоқсан 2016
ISSN 2710-3994

ISSN 2710-3994

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журнал

2016, № 4(8)

ISSN 2710-3994

EDU.E-HISTORY.KZ

электронный научный журнал

2016, № 4(8)

ISSN 2710-3994

EDU.E-HISTORY.KZ

electronic scientific journal

2016, № 4(8)

Құрылтайшы:
Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты ШЖҚ РМК

Бас редактор
Қабылдинов Зиябек Ермұханұлы

Редакциялық алқа:
Р. Абдуллаев (Өзбекстан), Н. Аблажей (Ресей), Б. Аяған, М. Әбусейітова, С. Әжіғали,
Н. Әлімбай, Б. Байтанаев, Қ. Жұмағұлов, Ғ. Кенжебаев, Б. Көмеков,
Мансура-Хайдар (Үндістан), Р. Масов (Тәжікстан), Ә. Мұқтар, В. Плоских (Қырғызстан),
Ю. Петров (Ресей), О. Смағұлов, Сон Ен Хун (Оңтүстік Корея), Е. Сыдықов,
У. Фиерман (АҚШ), А.Чубарьян (Ресей)

Жауапты редактор:
З. Төленова

Редактор:
Р. Көбеев

Редакцияның мекен-жайы:
050100, Қазақстан Республикасы,
Алматы қ.,
Шевченко көшесі, 28,
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты,
«Edu.e-history.kz»
электрондық ғылыми журналының редакциясы
Телефон: +7(727)272-47-59
E-mail: edu.history@bk.ru
Электрондық мекен-жай: https://edu.e-history.kz/

Ғылыми журнал Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің
Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде 2014 ж. 29 қазанында тіркелген.
Тіркеу нөмірі № 14602-ИА. Жылына 4 рет жарияланады (электронды нұсқада).

Мақалаларды қайта бастырып жариялағанда, микрофильмге және басқа да көшірмелерге түсіргенде
міндетті түрде журналға сілтеме жасау қажет.

Учредитель и издатель:
РГП на ПХВ «Институт истории и этнологии им.Ч.Ч. Валиханова»
Комитета науки Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан

Главный редактор
Кабульдинов Зиябек Ермуханович

Редакционная коллегия:
Р. Абдуллаев (Узбекистан), Н. Аблажей (Россия), Б. Аяган, М. Абусеитова, С. Ажигали,
Н. Алимбай, Б. Байтанаев, К. Жумагулов, Г. Кенжебаев, Б. Комеков,
Мансура-Хайдар (Индия), Р. Масов (Таджикистан), А. Муктар, В. Плоских (Кыргызстан),
Ю. Петров (Россия), О. Смагулов, Сон Ён Хун (Южная Корея), Е. Сыдыков,
У. Фиерман (США), А. Чубарьян (Россия)

Ответственный редактор:
З. Толенова

Редактор:
Р. Кубеев

Адрес редакции:
050010, Республика Казахстан,
г. Алматы,
ул. Шевченко, 28.
Институт истории и этнологии имени Ч.Ч. Валиханова,
«Edu.e-history.kz»
Редакция электронного научного журнала
Телефон: +7(727)272-47-59
E-mail: edu.history@bk.ru
Сайт журнала: https://edu.e-history.kz/

Научный журнал зарегистрирован в Комитете связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан, свидетелӥство о регистрации:
№ 14602-ИА от 29.10.2014 г. Публикуется 4 раза в год (в электронном формате).

При повторной публикации статей, съемке на микрофильмах и других копиях необходимо обязательно ссылаться на журнал.

Founder and publisher:
RSE on REM “Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology"
of the Committee of Science of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan

Editor-in-chief:
Kabuldinov Ziabek Ermukhanovich

Editorial board:
R. Abdullaev (Uzbekistan), N. Ablazhey (Russia), B. Ayagan, M. Abuseyitova, S. Azhigali,
N. Alimbai, B. Baitanaev, K. Zhumagulov, G. Kenzhebaev, B. Komekov,
Mansura-Khaidar (India), R. Masov (Tajikistan), A. Muktar, V. Ploskikh (Kyrgyzstan),
Y. Petrov (Russia), O. Smagulov, Song Yong Hoon (South Korea), E. Sydykov,
W. Fierman (USA), A. Chubaryan (Russia)

Executive editor:
Z. Tolenova

Editor:
R. Kobeev

Editorial address:
050010, Republic of Kazakhstan,
Almaty,
28 Shevchenko Str.
Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology,
«Edu.e-history.kz»
Editorial electronic scientific journal
Phone: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59
E-mail: edu.history@bk.ru
Journal website: https://edu.e-history.kz/

The scientificjournal is registered at the Committee for Communications, Informatization and Information of the Ministry for Investments and Development of the Republic of Kazakhstan, r
egistration certificate:
No. 14602-ИА dated October 29, 2014. The journal is published 4 times a year (in electronic format).

When re-publishing articles, shooting on microfilm and other copies, it is necessary to refer to the journal.

Н. НАЗАРБАЕВ ЕҢБЕКТЕРІ – ҚАЗАҚСТАННЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАУІПСІЗДІГІ, ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫ МЕН ПЕРСПЕКТИВТІЛІГІНІҢ ФЛАГМАНЫ РЕТІНДЕ

Мухамадеев Т.М., Мухадеева И.А., Капбасова Д.С.

Аңдатпа. Мақалада Тұңғыш Президент Н.А. Назарбаевтың еңбек жолы мен еңбектері – XXI ғасырдағы Тәуелсіз Қазақстанның болашағын одан әрі нұрландыра түскен ел егемендігінің, мемлекеттік қауіпсіздігінің, ынтымақтастық пен перспективтілігінің флагманы екендігі туралы жазылған.
Түйін сөздер: Назарбаев Н.А., Тұңғыш Президент

ТРУДЫ Н. НАЗАРБАЕВА КАК ФЛАГМАНА ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ, СОТРУДНИЧЕСТВА И ПЕРСПЕКТИВНОСТИ КАЗАХСТАНА

Мухамадеев Т.М., Мухадеева И.А., Капбасова Д.С.

Аннотация. В статье рассматривается роль Первого Президента Н.А. Назарбаева как флагмана в формировании государственной безопасности, согласия и перспективного развития Казахстана в XXI веке.
Ключевые слова: Назарбаев Н.А., Первый Президент

WORKS OF N. NAZARBAYEV AS A FLAGSHIP OF STATE SECURITY, COOPERATION AND PROSPECTS OF KAZAKHSTAN

Mukhamadeev T.M., Mukhadeeva I.A., Kapbasova D.S.

Abstract. This article considered of the role of the First President N.A. Nazarbayev as the leader in the formation of national security, consensus and long-term development of Kazakhstan in the 21st century.
Keywords: Nazarbayev N., First President

Қазақстанның тәуелсіздік алуы ел өмірінде тарихи түбірлі өзгерістердің жүзеге аса бастауына негіз болды. Еуразия қос құрлығының жапсарына қанатын кере жайып, жүздеген ұлттың еркін дамуына төрт-бес ғасыр бойы тосқауыл болып келген алып империя XX ғасырдың соңғы онжылдығы басталар-басталмастан күйреп түсті. Тәуелсіздік жолына бет бұрған халықтар бірінші кезекте өздерінің саяси жүйелерін анықтап алуға ден қоя бастады. Бұл үрдіс барысында «Қазақ КСР Президенті қызметін дайындау және Қазақ КСР Конституциясына (Негізгі заңына) өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңына сәйкес 1990 жылы 24 сәуірде Республика Жоғарғы Кеңесі Қазақстанның тұңғыш Президенті етіп Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевты сайлаған соң, Қазақстанда саяси және экономикалық дербестігін түбегейлі нығайтуға бағытталған белсенді қадамдар басталды. Кешікпей-ақ, сол жылдың 25 қазанында Мемлекет басшысының бастамасымен елдің жоғарғы заң шығарушы органы Қазақ КСР-інің мемлекеттік егемендігі туралы декларацияны қабылдады. Декларацияның алғашқы баптарының өзінде-ақ Кеңестік Одақтан Қазақстанның еркін шығу хақы өзінде сақталып қалатыны, сондай-ақ Қазақстанның ұлттық мемлекеттігін сақтау, қорғау және нығайту жөнінде шаралар қолданатыны тайға таңба басқандай, нық сеніммен жазылған. Декларациядағы осы ұстанымдар 1991 жылы 16 желтоқсанда ҚР Жоғарғы Кеңесі қабылдаған «Қазақстан Республикасы мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Конституциялық заңында толығымен сақталынады. Тәуелсіз Қазақстанның ең жаңа тарихындағы аса маңызды қадам болып табылатын осынау тарихи шаралардан кейін демократиялық

ұстанымдарға және адам хақы мен еркіндігін сыйлауға негізделген тегеурінді президенттік билік мемлекеттің саяси жүйесінің тұғыры бола бастады [1, 107 б.].

Кешікпей-ақ, Қазақстан халықаралық аренаға шыға бастады. 1992 жылы 3 наурызда Қазақстан Республикасы Біріккен Ұлттар Ұйымына мүше болды. Елтаңба, ту, әнұран сияқты мемлекеттік нышандар белгіленді. Тәуелсіздіктің әр күні, әр айы тарихи мән-маңызы айрықша жауапты шешімдерге толы болды. Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде қалыптасу мен дамуын айқындау, президенттік басқару нысанына тән мемлекет құрылысын саралау, заң шығару және сот билігін реформалау, әлеуметтік және экономикалық жүйені жаңғырту, ол үшін нормативтік базаны айқындайтын стратегиялық міндеттерді жүзеге асыру сияқты тарихи толымды істер ерекше құлшыныспен және тәуекелі мол табандылықпен қолға алынады. Әсіресе, саяси реформалар, қоғамның саяси кемелденуі, демократиялық құндылықтарды өмірге орнықтыру бағытында ғасырларға бергісіз кезеңдер артта қалды. Әлемдік өлшемдерге жауап беретін Ата заңымыз қабылданды. Кеше мәңгі мұзтаудай көрінетін кеңестік Компартия елеске айналып, көппартиялық жүйе дүниеге келді. Идеологиялық бірізділік пен монополияның не екенін бүгінгі жас ұрпақ бұқаралық ақпарат құралдарынан ғана біледі. Есесіне олар «сөз бостандығы», «шығармашылық бостандық», «адам хақы», «пікір алуандығы» тәрізді құндылықтарды жазбай таниды. Елбасын бүкілхалықтық сайлау арқылы анықтау әлеуметтік санаға біржола сіңді. Шекарадағы перде ысырылып, адамдарды таяу-алыс елдерге сапар шегуі күнделікті үйреншікті тіршілікке айналды.

Тәуелсіздік тұсындағы Қазақстанда ұлтаралық келісім мен ынтымақтың тамаша үлгісі орнықты. Конституцияның баптарын мүлтіксіз сақтау және Президент Н.Ә.Назарбаевтың қажырлы еңбегі арқасында әрбір этностың емін-еркін күн кешуіне, өз тілін, мәдениетін, салт-дәстүрін, ұлттық ерекшеліктерін құрметтеуге мүмкіншілік туғызылуда. Жүздеген ұлттық-мәдени орталықтар жұмыс істеуде, газет-журналдар жарық көруде, тарихи отандарымен байланысы нығаюда. Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде ғана 80-ге жуық ұлт өкілдері білім алуда. Қазақстан халықтарының татулығы мен ынтымағы еліміздің халықаралық абыройын арттырып, оған деген сеніміне қуат беріп отырғаны сөзсіз.

Бүгінгі таңда Қазақстан саяси және әлеуметтік әділеттіліктің, экономикалық еркіндіктің берік іргетасына негізделген Заңның күші үстем мемлекет болуға түбегейлі бет бұрған. Бүкіл қазақстандықтар болашаққа қарай ойдағыдай алға басудың сенімді кепілі осы деп біледі. Қазақ халқына қайғы мен қасіреттің ашылмастай қалың бұлтын үйірген отарлық жүйе мен тоталитарлық тәртіп ХХ ғасыр соңында тарих тозаңына айналып, уақыт қойнауына сүңгіп кете барды. Сәтімен басталған ХХІ ғасыр Тәуелсіз Қазақстанның болашағын одан әрі нұрландыра түсері кәміл.

Қазақ халқының отаршылдық саясатқа, үстемдік пен тоталитаризмге қарсы күресі XVII ғасырдың аяғында-ақ басталған. Кеңес Одағы ыдырағаннан кейін тәуелсіздік жолына бет бұрған халықтар ең алдымен өздерінің саяси жүйелерін анықтап алуға ден қоя бастады. Елтаңба, ту, әнұран сияқты мемлекеттік нышандар, Тәуелсіздіктің әр күні тарихи мән-маңызы айрықша. Елде саяси реформалар, қоғамның саяси кемелденуі, рухани құндылықтарды өмірге орнықтыру қарқынды түрде жүзеге аса бастады. Тәуелсіздік тұсындағы Қазақстанда ұлтаралық келісім мен ынтымақтастықтың тамаша үлгісі [2, 85 б.].

Қайта құру және одан кейінгі қуатты мемлекет - КСРО-ның құрамында болған республикалардың тәуелсіздігі, сондай-ақ өткен ғасырдың 90-жылдарында басталған әлеуметтік, экономикалық, саяси, құқықтық реформалар өз мақсаттарына орай мемлекеттің жалпыадамзаттық, қоғамдық-саяси, рухани-адамгершілік, әлеуметтік-экономикалық арқалығы мен тіреуін жаңартуды жариялады. Бірақ қайта құру кезеңінде және тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында бірнеше ондаған жылдардағы коммунистік жүйеде қалыптасқан қоғамдық сананы және саяси түсінікті қайта өзгерту, сондай-ақ мемлекетті демократияға қарсы режімде басқару бойынша құрылған қоғамдық-саяси құрылымды, мемлекеттің құқықтық тіреуін қайта

қалыптастыру көптеген қиындықтар туғызды. Осындай өте күрделі жағдайда қайта құрудың және саяси реформалардың көздеген мақсаты нақты іс-әрекеттер мен бағдарламалардың болмауына байланысты нақтыланбағандықтан, экономикалық тірек пен әлеуметтік жетістіктер кері әсер берді.

Біздің көпшілігіміз тарихи-саяси бей-берекетсіздіктің куәсі болдық. Оның негізінде жекелеген қарсы тұрушылықтар мен жанжал туғызған жағдайлар және ұлтаралық қақтығыстар да көрініс бергені жасырын емес.

ХХ ғасырдың соңғы он жылы осындай оқиғалармен сипатталды. Бірі социалистік елдердің, екіншісі өткен заманда осындай құбылыстардың көлемі бойынша алда болған капиталистік елдер лагерінің басында тұрған КСРО мен АҚШ қалыптасқан жалпы әлемдік тәртіпті бұзуға әкеліп соқтырған ауқымы кең қайта құрулардың негізгі бастаушысы болды. Әлемдік саяси ахуал көптеген мықты мемлекеттердің мүдделеріне ықпал ететін болғандықтан, Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін мына әлем тағы да құрып кетудің алдында тұрды.

Осындай жаһандық сипаттағы «қайта бөлудің» соңында біздер - қазақстандықтар 1991 жылғы 16 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік алуымен үлкен жеңіске жеттік. Бұл жеңіс бізден қуатты күш пен үлкен шыдамдылықты талап етті. Барлық қайта құруларға қарамастан, қазақстандықтар еңселі мемлекеттің жоғары деңгейге көтерілу жолында саяси, әлеуметтік, экономикалық катаклизмалардың барлығынан мойымай өтті. Осындай барлық сынақтарға шыдап, жеңіске жету үшін Тұңғыш Президентіміз – Ұлт көшбасшысы Нұрсұлтан Назарбаевқа деген халықтың үлкен сенімі негізгі қолдау болды. Мемлекет басшысы өз елінің патриоты ретінде еліміздің болашағын биіктен көріп, сол биік белестерді бағындыру жолында аянбай еңбек етуде. Халық айтқандай, біздің Президент сияқты адамдар 100 жылда бір-ақ рет туады. Нұрсұлтан Назарбаевты - Ұлт көшбасшысын, жаһандық ядролық қаруға қарсы қозғалыстың бастамашысы, бітімгерші, саяси гроссмейстер, интеграциялық үдерістердің ұлттық талғамы, саяси салмағы, қозғаушы күші, идеялардың генераторы деп атайды, ал ең негізгісі Елбасына халық сенеді.

Мемлекетімізге басшылық жасаған жылдар ішіндегі Нұрсұлтан Назарбаев ұсынған қай идеяны алып қарасаңыз да, уақыт өте келе, Елбасы бастамалары өзекті болып, басты қажеттілікке айналады, қазіргі әлемнің талаптарына жауап береді, ол саяси, экономикалық, әскери, аймақтық, діни және басқа да халықаралық ұйымдардың негізгі бағытын құрайды.

Жаратылысынан біртума Ұлт көшбасшысы, сарқылмайтын табиғи дарын иесі, ұстанымына берік, рухани байлығы мол Нұрсұлтан Назарбаев өткен жүзжылдықтағы ең ұлы саясаткерлердің ғаламат қасиеттерін өз бойына жинаған. Танымал мемлекет қайраткері Иманғали Тасмағамбетов: «Егемен Қазақстанның Тұңғыш Президенті әлемге танылған тұлға, ол тарихта тұңғыш болғандығына байланысты қалмайды. Бұл жағдайда «тұңғыш» делінген реттік саны өте маңызды емес. Дара тұлғаның тарихтағы рөлін бағалауға әсер ететін аса маңызды факторлар бар», - деп мәселенің мәнісін дәл тауып көрсетті.

Француздың әйгілі философ-материалисі Дени Дидро олардың шығуына және дамуына қоғамдық жағдай болған жерде, қолайлы кезең туғанда ұлы дарындылар өмірге келетіні туралы өте дұрыс айтқан. Қазақстан үшін сондай жағдай, сөз жоқ, Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік алуы, елдің қоғамдық-саяси құрылымын жаңарту, нарықтық экономикалық жаңа мемлекеттің іргетасын қалау, жас мемлекеттің конституциялық-құқықтық негізін бекіту, барлық жақын және алыс шетелдермен қарым-қатынас орнату және қалыптастыру екені анық. Осы істің барлығында да жеке-дара тарихи шешуші рөл Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті - Ұлт көшбасшысы Н.Ә.Назарбаевқа тиесілі.

Жаңарған Қазақстанның құрылуы ғана емес, сонымен қатар, қоғамдағы этносаралық келісім мен толеранттылықтың орнауы, ішкі тұрақтылық және Қазақстанның экономикалық тұрақтылығы мен халықаралық беделінің артуы Тұңғыш Президент – Ұлт көшбасшысы Н.Ә.Назарбаевтың есімімен тікелей байланысты екені анық. Сондай-ақ Елбасының КСРО

кеңістігінде 90-жылдарда болған үлкен өзгерістер кезінде атқарған бітімгершілік рөлі зор. Сол кезеңдерде жаңа мемлекеттің тағдыры, одан әрі қалай болып, қандай жолмен жүретініміз жөніндегі мәселелердің бәрі Президенттің ұстанған саяси бағытына байланысты болды [3, 94 б.].

Н.Ә.Назарбаевтың жаңашылдық рөлі мен мемлекеттік-саяси қызметін кешенді бағалау және талдау өте қиын. Себебі, «жоқтан барды жасау» республика Президентінің үлкен тұлға болып табылатындығы зерттеу институттарының көп жылғы үздіксіз жұмыстарын талап етеді. Сонымен қатар, жаңарған Қазақстанды құрудағы Н.Ә.Назарбаевтың жаңашылдық рөлін екі негізгі көзқараста қарастыруға болады.

Бірінші кезекте кеңестер елінің басшылығына және КСРО-ның соңғы жылдарындағы одақтас республикалар басшыларына үлкен саяси ықпал еткен КСРО-ның танымал саяси көшбасшысы ретінде Н.Ә.Назарбаевтың саяси портретін КСРО-ның «жайлы» ыдырауына жағдай жасағандығынан және ТМД шеңберінде интеграциялық үдерістердің бастауына бағытталғандығынан айқын көруге болады. Сарапшылардың бағалауы бойынша, оның сарабдал және көреген саясатының арқасында Ресейдің де біртұтастығы сақталып қалды.

Одақ тараған кезде республикалар тәуелсіздік алып, көңіл-күйлері көтеріліп жатқан тұста, жаңадан пайда болған мемлекеттерді масаттанудан және ауқымды өңірлік жанжалдардан сақтау керек болды. Осындай кезеңде Қазақстан Президенті Н.Ә.Назарбаевтың жеке бастамасы бойынша ТМД-ны құру идеясы жүзеге асты. Осының негізінде кеңестік жүйеден шығып, әлем картасында жаңадан пайда болған жас мемлекет – Қазақстан Республикасын төніп тұрған қауіптерден қорғау керек болды. Ол үшін нақты шешім қабылдау керек болды, «Югославия сценарийі» бойынша емес, мәселені асқындырмайтын, яғни жаңа қарым-қатынас орнатып, барлық үдерістерді басқарып отыратын Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы сияқты жаңа құрылымды құру талап етілді [4, 183 б.].

Сол кезеңдердің саяси үдерістеріне көз салсақ, Ново-Огорев келісіміне дайындық ретіндегі тарихи фактіні көруге болады. Оның іске аспауына 1991 жылғы 19-21 тамыздағы оқиға кедергі болды. 1991 жылғы 8 желтоқсандағы Ресей Федерациясы, Беларусь және Украина басшыларымен КСРО-ның өмір сүруін тоқтату туралы Беловеж келісіміне қол қою КСРО тарихына соңғы нүкте қойып, нәтижесінде ТМД пайда болды.

1991 жылғы 21 желтоқсанда Мемлекет басшысы Н.Ә.Назарбаевтың бастамасы бойынша Алматыда саммит ұйымдастырылды. Онда Кеңестер Одағының тарауы заңды түрде ресімделді және «жаңа жағдайға бейбіт жолмен көшудің барлық мәселелерін» шешетін шартқа қол қойылды. Н.Ә. Назарбаев айтып өткендей, 20 жылдан кейін, «1991 жылдың 21 желтоқсанында Алматыда менің табанды бастамам бойынша шақырылған посткеңестік мемлекеттер басшыларының саммитінде жойылып бара жатқан супердержаваның аласапыранды ыдырауының қауіпті үдерісі тоқтатылды» және ол ағымдағы жылғы 1 қаңтардан бастап іске асырыла бастаған жаңа жоба – Біртұтас экономикалық кеңістіктің бастауы болды [5, 78 б.].

Н.Ә.Назарбаевтың бастамасы бойынша Алматыда өткен саммиттің нәтижесінде ТМД Декларациясы қабылданды. Оның Еуразия кеңістігіндегі мемлекеттердің бейбіт межеленіп бөлінуі барысының тарихын қалыптастыруда және олардың тәуелсіздігін нығайтуда зор рөлі бар. Сол кезде тауарлар мен қызмет көрсетуді көшіру саласында ғана емес, сонымен қатар, саяси, әлеуметтік, мәдени салаларға да интеграция қағидаттары енгізіліп, бекітілді.

Осының барлығы экономикалық тұрғыдан елдер арасындағы ынтымақтастықты дамытуға, яғни «ойын тәртібі» ретіндегі қағидалар мен тәсілдерді жасауға мүмкіндік беретін мемлекеттердің мәдени және басқа да салалар жағынан жақын болуына ықпал етті.

Н.Ә.Назарбаев қызметінің екінші ерекшелігі Қазақстанда тәуелсіз, егемен мемлекет қалыптастырудағы ең негізгі идеясы біртұтас Қазақстан халқын құру болып табылады. 1990-жылдардың басында Н.Ә.Назарбаев одақтас республикалар арасында алдыңғылардың бірі болып республиканың сыртқы және ішкі саяси бағытының негізін жасауға бағытталған егемендік үдерісін бастады. Оның бастауы 1990 жылы қазанда қабылданған Қазақстанның Мемлекеттік

егемендігі туралы декларация болды.

КСРО кезеңінде қабылданған Декларацияның басты ерекшелігі мына ережелердің бекітілуі: «Қазақстан Республикасының аумағы бөлінбейді және оған қол сұғылмайды, оның келісімінсіз пайдалануға болмайды», «Республиканың барлық ұлт азаматтары Қазақстан халқын құрайды әрі ол Қазақстан Республикасында егемендіктің бірден-бір иесі және мемлекеттік биліктің негізі болып табылады, мемлекеттік билікті Қазақстан Республикасы Конституциясы негізінде өкілетті органдар арқылы да жүзеге асырады» [6, 29 б.].

Республика Президенті Н.Ә.Назарбаевтың күш салуының арқасында Декларацияда бекітілген бұл ұстаным Семей полигоны зардабын тартқандардың, Ауғанстандағы айқындалмаған соғыс құрбандарының, Коммунистік партия мен одақтық орталықтың басқаруына жалпы сенімсіздіктің өсуіне байланысты сол кезде Қазақстандағы қоғамдық көңіл-күйге жауап берді. Мемлекет басшысы осындай жағдайлардан шығудың жолы Қазақстанның шынайы егемендігін алу екендігін көре білді. Сондықтан басты құжатта жаңа заманғы мемлекеттің пайда болуында бейбітшілік пен келісімде өмір сүретін, біртұтас халқы бар мемлекет құру туралы Нұрсұлтан Назарбаевтың ең басты идеясы негіз болып қаланды.

«…бізге экономикалық жүйені ғана емес, жалпы мемлекеттік құрылымды, оның ең негізінен бастап, тіпті, әрбір қазақстандықтың ойлау жүйесін қайта қалыптастыру қажет болды», - деп атап көрсетті Мемлекет басшысы [7, 159 б.].

Н.Назарбаев идеясының арқасында ұлттық, тілдік, діни, мәдени ортаның әр алуандығын құрайтын Қазақстан халқы бірлік атты құндылық төңірегіне топтасты. «Халықтың күші – бірлікте» деген халық мақалы бекер айтылмаған. Н.Назарбаевтың біріктіру идеясы біздің азаматтардың ділін, ішкі психологиялық сапасын өзгертті. Соның нәтижесінде Қазақстан халқы жаңа сапалы тарихи бет-бейнеге ие болды. Бүгінде Қазақстанның әлеуметтік әр алуандығын ескере отырып, қазақстандық ұлт туралы, елімізде халық билігін бейнелейтін Елбасының басшылығымен азаматтардың мемлекеттік-құқықтық қоғамдастығының пайда болуы және дамуы туралы айтамыз. Сөз жоқ, Н.Ә. Назарбаевтың ұлттық идеясы – демократияға жол және он жылға арналған құқықтық мемлекеттің идеалы.

1995 жылғы Конституция басқарудың президенттік нысанын бекітті. Онда, біріншіден, Президент мемлекеттік биліктің бірде-бір тармағына жатпайды, олардың үйлесімдігін жүзеге асырды; екіншіден, Президентті халық сайлайды және Парламентке тәуелді емес; үшіншіден, мемлекеттік басқару жүйесін басқара отырып, Конституцияға сәйкес өзінің өкілеттілігін жүзеге асыратын мемлекеттік биліктің барлық тармағына және олардың қарым-қатысына сындарлы түрде ықпал етеді.

Конституцияға сәйкес Президенттің рөлі артты. Бұл мемлекеттің саяси тұрақтылығын анықтауға және бұрын болған парламенттік тұрақсыздықты тоқтатуға мүмкіндік берді. Бастапқыда солақай күштер Конституцияға қарсы шықса да, кейіннен ол мемлекеттің экономикалық бағдарламасын жүзеге асыруға мүмкіндік бергендіктен, толық көлемде мақұлданды. Мемлекеттік институттар еліміз басшылыққа алып отырған жаңарған мемлекетті құру бағдарламасы саяси идеология ғана емес, сонымен қатар бірнеше принциптерге негізделген іс-қимыл әдістері: мемлекеттің орталық рөлі, идеологиядағы халық мүддесінің артықшылығы, Мемлекет басшысы «біртұтас мемлекеттік биліктің басында» тұруы қажет және оның заңдылығы өз түп-тамырымен халықтың егемендігіне байланысты.

Экономика және әлеуметтік салаларда Мемлекет басшысының рөлі стратегиялық және бағыттаушы сипат алады және ол мыналарды: жыл сайынғы Қазақстан халқына Жолдауында еліміздегі жағдай мен республиканың ішкі және сыртқы саясатының негізгі бағыты туралы жария етуді; стратегиялық жоспарларды дайындау тәртібін анықтауды, республикалық бюджет және оның орындалуы туралы есеп беруді, мемлекеттік бағдарламаларды және стратегиялық жоспарларды бекітуді қамтиды.

Бүгінде біздің Президентті әлемдік деңгейдегі геосаясаткер деп біледі. Елбасымыз

геосаясатты қайта өзгертудің ақиқатқа негізделгенін көрсетті. Қордаланып қалған заманауи проблемаларды шешудің жолдарын көрсеткен әлемдік идеяларға қаныққан кең ауқымды бастамалары қолдауға ие болды.

«Батыр жүректілік арпалыс кезінде ғана дәлелденбейді», - деп халық айтқандай, біздің Президентімізге тән күшті рух өмірдің барлық сынақтары мен әртүрлі жағдайларында шыдамдылық танытуға зор күш-жігер берді. «Ұлы тұлға әдемі сөзбен ғана емес, өзінің еңбегімен және оның нәтижелерімен қалыптасады» деп Эйнштейн айтқандай, Нұрсұлтан Назарбаевтың басқаруында мемлекеттік билік пен философия бірлесе дамыды. Біздің Президенттің іскерлік қабілеті пайымды саясаткер, салиқалы, салмақты, қатаң прагматик, философ, жоғары интеллектуалды тұлғаның жұмысын тиімді де табысты үйлестіретінін көрсетті. Ол Орталық Азия өңірінде ғана емес, әлемдік ауқымдағы бейбітшілік пен келісімді, тұрақтылықты нығайту бойынша көптеген ауқымды жұмыстар атқарып келе жатқан, есімі үлкен әріптермен жазылатын тұлға. Болашақ тарихшылар Қазақстанның алтын ғасырының негізін қалаушы және реформатор - Назарбаев феноменін ұзақ уақыт бойы зерделейтін болады. Тарихшылар мен саясатшылар алдағы уақытта Ұлт көшбасшысының мемлекеттік қызмет тәжірибесіне әлі талай тоқталатыны анық [5, 89 б.].

Елбасы Н.Назарбаевтың «Қазақстан жолы» кітабының ағылшынша нұсқасының алғы сөзінде Англияның 1979-1990 жылдары үкіметін басқарған және кезінде «Темір Леди» атанған Маргарет Тэтчерде тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның көшбасшылық рөл атқарғандығын мойындап, соған оң баға беріп: «Мемлекеттердің іргесін салған негізін қалаушылар әрдайым дерлік қалыпқа сыймайтын тұлғалар болып келеді, ал Нұрсұлтан Назарбаевты толық мәнінде осы санатқа жатқызуға болады. Мұндай көшбасшылар өздеріне қатысты түрлі үйлесімдегі қауырт сүйсініс секілді даңғазасында туындатуы мүмкін. Мәселенің мұндай мәнісі олардың мемлекеттің аса маңызды сәттерінде оның басшылығында тұруымен, осылайша оларға дейін болғандарға немесе олардан кейін келетіндерге қарағанда әлдеқайда танымал тұлға болуымен байланысты», - деп жазды [8, 163 б.].

Елбасының әлемдік деңгейдегі қабілет-қарымына, саяси іс-қимылына, тиянақты шешіміне, құрдымға кете бастаған экономиканы алға жылжыту жолындағы тиімді саясатына, уақыт талабына қарай ойластырылған әдіс-тәсілдеріне, стратегиялық ұстанымдарына қапысыз сенген қазақстандықтар өзінің тұңғыш Президентіне, тізгін ұстаған Елбасына әрқашан қолдау білдірді, қолдау білдіріпте келе жатыр. Тізгіннің сенімді қолға тиюінің арқасында ел жаңарды, дәулетіміз толыса түсті.

Тұңғыш Президент Нұрсұлтан Назарбаевтың еңбек жолы мен еңбектері ел егемендігінің, мемлекеттік қауіпсіздік, ынтымақтастық, перспективтілігінің флагманы ретінде атауымыздың орны да, жөні де қисынға келеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстанның жаңа тарихы: Кеңес жүйесінің дағдырысы және ыдырауы / редакциясын басқарған Б. Ғ. Аяған.-Алматы: «Атамұра», 2012. -307 б.

2. Назарбаев Н. Ә. Ғаламдық қоғамдастық және серіктестік өркениетінің түбегейлі жаңару стратегиясы.-Алматы: «Жібек жолы», 2012. -280 б.

3. Тасмағамбетов И. Социально-политическое обновление Казахстана: тенденции и приоритеты.-Алматы: «Ғылым», 1996. -190 с.

4. Назарбаев Н. Ә. Таңдамалы сөздер. Т. 3.-Астана: «Сарыарқа», 2014. -643 б.

5. Тасмағамбетов И. Социальная политика и политическая трансформация. - Алматы: «Ғылым». 1997. -250 с.

6. Назарбаев Н. Ә. Реформаларды түбегейлендіру, жалпыұлттық келісім арқылы - жаңарған Қазақстанға.-Алматы: «Қазақстан», 1994. -64 б.

7. Назарбаев Н. Ә. Елмен сырласу. Сөздер, сұхбаттар.-Астана: «Күлтегін», 2008. -280 б.

8. Назарбаев Н. Ә. Қазақстан жолы.-Астана, 2007. -372 б.

МАЗМҰНЫ

Абдимомынов Н.Т.
АЛТЫН ОРДАНЫҢ САЯСИ ТАРИХЫНЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ (1242-1269 жж.)..8
Алдажұманов Қ.С.
СОҒЫС КЕЗІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ХАЛЫҚТЫ АЗЫҚ-ТҮЛІКПЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ КАРТОЧКА ЖҮЙЕСІ (1941-1945)…………………………………………………………………………………………...20
Алмагамбетова А.М.
1959-1970 ЖЖ. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ ТАРИХИ-ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ АНАЛИЗЫ.........28
Алпысбес М.
ЖАҺАНДАНУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ХАЛЫҚТАР БІРЛІГІН НЫҒАЙТУДАҒЫ ТҮРКІ ӘЛЕМІНІҢ РУХАНИ ЖӘНЕ МӘДЕНИ ТАРИХ МҰРАЛАРЫ...37
Асанова С.А.
ТАРИХИ ӘҢГІМЕ-ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БІРЕГЕЙЛІКТІҢ ҚАЙНАР КӨЗІ...48
Әбділдабекова А.М.
XX ҒАСЫР БАСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ЗИЯЛЫ ҚАУЫМЫНЫҢ ЕҢБЕКТЕРІНДЕ ОТАРЛЫҚ КЕЗЕҢДІ БАҒАЛАУ....53
Әбжанов Х.
АКАДЕМИКТІҢ АМАНАТЫ...58
Әбубәкірова Ә.П.
ҚАЗАҚСТАН МЕН ҚЫТАЙ АРАСЫНДАҒЫ ШЕКАРАЛЫҚ КЕЛІССӨЗДЕР МӘСЕЛЕСІ...64
Әділжанов Н.
ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ ҮРДІСТЕР: ФОРМАЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӨРКЕНИЕТТІК ҚҰБЫЛЫС РЕТІНДЕ (ТАРИХИ-САЯСИ АСПЕКТІ)……………………………………………………………………………………………..72
Баудиярова К.Б.
ОТБАСЫ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫН АНЫҚТАУДАҒЫ ТҮРЛІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР...82
Егізбаева М.Қ., Бейсегулова А.Қ.
ӨЗБЕК ЖӘНЕ ҚАРАҚАЛПАҚ ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ ЭТНОМӘДЕНИЕТІ..89
Жайлыбаев Д.Ж.
ҚАЗАҚТАРДЫҢ ДӘСТҮРЛІ ҚҰҚЫҒЫ ТУРАЛЫ РЕВОЛЮЦИЯҒА ДЕЙІНГІ ЖАЗЫЛҒАН ЕҢБЕКТЕР.................95
Жакин М.С.
БӨРІ БАТЫР: АҢЫЗ ЖӘНЕ ДЕРЕК (сыни талдау тәжірибесі)..99
Жаппасов Ж.Е., Тасилова Н.А., Байдавлетова М.Д.
ОРТАЛЫҚ АЗИЯ МЕН ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ БОЙЫНША ЖАЗБА ДЕРЕКТЕР...113
Жетписбаев А.О.
XIX-XX ҒҒ. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЭТНОДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ НЕГІЗГІ КЕЗЕҢДЕРІ: ХАЛЫҚ САНАҒЫ: ХАЛЫҚ САНАҒЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫ БОЙЫНША..122
Искакова Ғ.З., Байдавлетова М.Д.
ТҮРКІ ТАЙПАЛАРЫ МЕКЕН ЕТКЕН ТЕРРИТОРИЯНЫҢ ТАБИҒИ ЛАНДШАФТЫ (VI-X ҒҒ.)............................131
Кабдушев Б.Ж., Кабдушева Л.Ж.
ҚАЗАҚСТАНҒА АРНАЙЫ ҚОНЫСТАНДЫРУ САЯСАТЫ...138
Кариев Е.М.
ЕУРАЗИЯ КӨНЕ ТҮРКІ ӨРКЕНИЕТІНІҢ БАСТАУЛАРЫ ЖӘНЕ МӘДЕНИ МҰРАСЫ (ерте темір дәуірі және қазіргі заман)..144
Каринбаев Ж.Ә.
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БЕЛОРУС ЭТНОСЫНЫҢ ӨКІЛДЕРІ: ҚАЛЫПТАСУЫНЫҢ ТАРИХЫ МЕН БҮГІНІ............152
Картаева Т.Е., Оралбай Е.
ҚҰДЫҚ ҚАЗУ ІСІНІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ ЖӘНЕ ҚҰДЫҚ ТҮРЛЕРІ (АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ЭТНОГРАФИЯЛЫҚ МАТЕРИАЛДАР БОЙЫНША)...163
Кәрібаев Б.Б.
XV Ғ. СОҢЫ МЕН XVI Ғ. БАСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ХАНДЫҒЫ ТАРИХЫНЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ.................................180
Кәрібаев Б.Б., Ноғайбаева М.С.
XV Ғ. І ЖАРТЫСЫНДАҒЫ ӘБІЛҚАЙЫР ХАНДЫҒЫНЫҢ ТАРИХЫНАН..186
Қозғамбаева Г.Б.
ҰЛЫ ҒАЛЫМ, ГЕОЛОГ – ҚАНЫШ ИМАНТАЙҰЛЫ СӘТБАЕВ...193

Қозғамбаева Г.Б., Бейсегулова А.Қ.
ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ ШЫМКЕНТ ҚАЛАСЫНДАҒЫ САЯСИ ҚУҒЫН-СҮРГІН ҚҰРБАНДАРЫНЫҢ МУЗЕЙІ.....198
Қозыбақова Ф.А.
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ НАРЫҚ МЕХАНИЗМІНІҢ СОҢҒЫ ЭЛЕМЕНТТЕРІНЕ ҚАРСЫ СТАЛИНДІК ЭКСТРЕМИСТІК САЯСАТ.....206
Қозыбақова Ф.А., Рвайдарова Г.О.
1921-1922 ЖЖ. ЖҮРГІЗІЛГЕН ЖЕР-СУ РЕФОРМАСЫНА ЖАҢА КӨЗҚАРАС.....214
Майданали З.
ИМПЕРИЯЛЫҚ КОНФЕДЕРАЦИЯЛАР ЖӘНЕ ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ КӨШПЕЛІ БІРЛЕСТІКТЕРІ (ТАРИХНАМАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР).....222
Махаева А.Ш., Чаргынова Г.О.
ШЫҒЫС ТҮРКІСТАНДАҒЫ XIX ҒАСЫРДЫҢ 60-70 ЖЫЛДАРЫНДАҒЫ САЯСИ ҮДЕРІСТЕРДІҢ ҚАЗАҚТАР МЕН ҚЫРҒЫЗДАРҒА ЫҚПАЛЫ.....227
Мухамадеев Т.М., Мухадеева И.А., Капбасова Д.С.
Н. НАЗАРБАЕВ ЕҢБЕКТЕРІ – ҚАЗАҚСТАННЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАУІПСІЗДІГІ, ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫ МЕН ПЕРСПЕКТИВТІЛІГІНІҢ ФЛАГМАНЫ РЕТІНДЕ.....239
Мұсағалиева А.С.
СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ "АЛЖИР" ӘЙЕЛДЕР ЛАГЕРІНІҢ ТАРИХЫ: ТАРИХНАМА ЖӘНЕ МҰРАҒАТТЫҚ ДЕРЕКТЕР.....245
Нұртазина Н.Д.
VIII-X ҒҒ. ОРТАЛЫҚ АЗИЯДА ТҮРКІ КӨШПЕЛІ ҚОҒАМЫНЫҢ ЖАППАЙ ДАҒДАРЫСЫ ТУРАЛЫ.....255
Нұртазина Н.Д.
ҚАЗАҚСТАНДА ИСЛАМ ДІНІНІҢ ТАРАЛУЫ ФЕНОМЕНІНЕ ЖАҢА КӨЗҚАРАС.....260
Нұртазина Н.Д.
ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ ЕЖЕЛГІ ТАРИХЫ: ДІНДЕР, МӘДЕНИЕТТЕР, БАЙЛАНЫСТАР.....266
Омарбеков Т.О.
АЛТЫН ОРДА ХАНЫ ТОҚТАМЫСТЫҢ МӘСКЕУГЕ ЖОРЫҒЫ.....272
Өтепова Г.Е.
VIII Ғ. - XX Ғ. БАСЫ КЕЗІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ БОЙЫНША ЗАҢНАМАЛЫҚ ДЕРЕКТЕРДІ ЗЕРТТЕУ ТӘЖІРИБЕСІНЕН.....280
Өтепова Г.Е.
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖЕР МӘСЕЛЕСІ ТУРАЛЫ XIX ҒАСЫРДАҒЫ ПАТША ЗАҢНАМАСЫ.....288
Өтепова Г.Е.
СІБІР КОМИТЕТІНІҢ МӘЛІМЕТТЕРІ РЕСЕЙ ИМПЕРИЯСЫ ҚҰРАМЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫН ЗЕРТТЕУДІҢ ДЕРЕККӨЗІ РЕТІНДЕ.....297
Раздыков С.З.
СУБЭТНОСТЫҚ МӘДЕНИЕТ – ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕСКІ ДӘСТҮРДІ ҰСТАНУШЫЛАРЫ.....303
Садвокасова А.К., Кошман Т.В., Ракишева Б.И.
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЭТНОСАРАЛЫҚ, КОНФЕССИЯАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ТАРИХЫ, АСА ҮЛКЕН ЭТНОСТАР ТАРИХЫН ҚОСА АЛҒАНДА: НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫЛАР.....316
Сайлан Б., Раушанбек Б.
ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ӘСКЕРИ ӨНЕРІНДЕГІ БАТЫРЛАР ОБРАЗЫ.....330
Сайлан Б.
ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ УКРАИНАНЫ АЗАТ ЕТУ ЖОЛЫНДАҒЫ КҮРЕСІ МЕН ЕРЛІКТЕРІ.....335
Сыздықов С.М.
«МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ: САЯСИ-ФИЛОСОФИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ ЖӘНЕ ТАРИХИ САБАҚТАСТЫҒЫ.....340
Тасилова Н.А., Козгамбаева Г.
«ҚЫРҒЫЗДАРДЫҢ (ҚАЗАҚТАРДЫҢ) ЖЕР ПАЙДАЛАНУ МАТЕРИАЛДАРЫ...» - ҚАЗАҚ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ ШАРУАШЫЛЫҚ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТАРИХЫНЫҢ ДЕРЕК КӨЗІ.....345
Телеуова Э.Т.
ДӘСТҮРЛІ ӨРКЕНИЕТТІҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....351
Телеуова Э.Т.
КӨШПЕЛІЛЕРДІҢ ӘДЕТТІК ҚҰҚЫҚ ТАРИХЫНАН.....355
Толенова З.М., Кубеев Р.Д.
АКАДЕМИК М.К. ҚОЗЫБАЕВТЫҢ ТАРИХИ ТҰЛҒАЛАРДЫ ЗЕРТТЕУГЕ ҚОСҚАН ҮЛЕСІ: ЖАҢА ЖӘНЕ ДӘСТҮРЛІ.....360

Удербаева С.К.
ОРЫНБОР ҒЫЛЫМИ МҰРАҒАТ КОМИССИЯСЫНЫҢ «ЕҢБЕКТЕР» ЖИНАҒЫНДЫҒЫ ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ КӨШПЕЛІ ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ ТАРИХЫ....................365
Удербаева С.К.
ТҮРКІСТАН ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРЛЫҒЫ ҚАЗАҚ ШЕНЕУЛІГІНІҢ ҚЫЗМЕТІ МЕН ӨКІЛЕТТІЛІГІ.............380
Ускенбай К.
АҚ ОРДА: ҰЛЫС БІРЛЕСТІГІНЕН ТӘУЕЛСІЗ МЕМЛЕКЕТКЕ....................392
Ускенбай К.
ДЕРЕККӨЗДЕРДЕГІ "ҚАЗАҚТАР" ЖӘНЕ "ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТІ" ТЕРМИНДЕРІ ТУРАЛЫ....................396
Хабижанова Г.Б.
ҚЫПШАҚТАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ РОЛІ....................402
Хабижанова Г.Б., Сагинаева А.Н.
XI-XIII ҒҒ. ҚЫПШАҚТАРДЫҢ ОРЫС КНЯЗДІКТЕРІМЕН САУДА-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ МӘДЕНИ БАЙЛАНЫСТАРЫ....................408
Шаймердинова Н.Г., Ярыгин С.А.
ҒҰН-САРМАТ ДӘУІРІНДЕГІ ОРТА АЗИЯ КӨШПЕНДІЛЕРІНІҢ МӘДЕНИЕТІНДЕГІ БИЛЕУШІЛЕРДІҢ ТАҢБАЛАРЫ....................413
Шайхыгалиев Е.А., Изтелеуова Л.И., Елюбаев Р.Б., Ержанов Р.Р.
ЕРЕЙМЕНТАУ АУДАНЫНДАҒЫ ЖАҢА АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ОБЪЕКТІЛЕРДІ АНЫҚТАУ МАҚСАТЫНДАҒЫ БАРЛАУ ЖҰМЫСТАРЫ....................422

СОДЕРЖАНИЕ

Абдимомынов Н.Т.
А НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ИСТОРИИ ЗОЛОТОЙ ОРДЫ (1242-1269 гг.).......................................8
Алдажұманов Қ.С.
С КАРТОЧНАЯ СИСТЕМА СНАБЖЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВИЕМ В КАЗАХСТАНЕ В ВОЕННЫЕ ГОДЫ (1941-1945) ……………………………………………………………………………………………...…...20
Алмагамбетова А.М.
ИСТОРИКО-ДЕМОГРАФИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ТЮРКСКИХ НАРОДОВ КАЗАХСТАНА ЗА 1959 – 1970 ГГ..........28
Алпысбес М.
ДУХОВНОЕ И КУЛЬТУРНОЕ ИСТОРИЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ ТЮРКСКОГО МИРА В УКРЕПЛЕНИИ ЕДИНСТВА НАРОДОВ В ПРОЦЕССЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ...37
Асанова С.А.
ИСТОРИЧЕСКИЙ НАРРАТИВ - ИСТОЧНИК ИДЕНТИЧНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ КАЗАХСТАНЕ....................48
Әбділдабекова А.М.
ОЦЕНКА КОЛОНИАЛЬНОГО ПЕРИОДА В ТРУДАХ КАЗАХСКОЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ НАЧАЛА ХХ ВЕКА.....53
Әбжанов Х.
АМАНАТ АКАДЕМИКА...58
Әбубәкірова Ә.П.
ПРОБЛЕМЫ И ИТОГИ ПЕРЕГОВОРОВ ПО ФОРМИРОВАНИЮ КАЗАХСТАНСКО-КИТАЙСКОЙ ГРАНИЦЫ...64
Әділжанов Н.
ДЕМОКРАТИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ: КАК ФОРМАЦИОННОЕ И ЦИВИЛИЗАЦИОННОЕ ЯВЛЕНИЕ (ИСТОРИКО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)………………………………………. …………………………………..72
Баудиярова К.Б.
МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ СТАБИЛЬНОСТИ СЕМЬИ…………………...82
Егізбаева М.Қ., Бейсегулова А.Қ.
ЭТНОКУЛЬТУРА УЗБЕКСКИХ И КАРАКАЛПАКСКИХ НАРОДОВ…..89
Жайлыбаев Д.Ж.
ДОРЕВОЛЮЦИОННЫЕ ТРУДЫ ОБ ОБЫЧНОМ ПРАВЕ КАЗАХОВ……………………………………..................95
Жакин М.С.
БОРИ БАТЫР: МИФ И ФАКТ (опыт критического анализа)…...99
Жаппасов Ж.Е., Тасилова Н.А., Байдавлетова М.Д.
ПИСЬМЕННЫЕ ИСТОЧНИКИ ПО ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА И ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.......................................113
Жетписбаев А.О.
ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ ЭТНОДЕМОГРАФИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ В КАЗАХСТАНЕ В XIX-XX ВВ.: ПО МАТЕРИАЛАМ ПЕРЕПИСЕЙ НАСЕЛЕНИЯ..122
Искакова Ғ.З., Байдавлетова М.Д.
ПРИРОДНЫЙ ЛАНДШАФТ ТЕРРИТОРИИ НАСЕЛЕННЫЙ ТЮРКСКИМИ ПЛЕМЕНАМИ (VI-X ВВ.)...............131
Кабдушев Б.Ж., Кабдушева Л.Ж.
НАСИЛЬСТВЕННАЯ ДЕПОРТАЦИЯ В КАЗАХСТАН……..138
Кариев Е.М.
ИСТОКИ И КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ ДРЕВНЕТЮРКСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ ЕВРАЗИИ
(ранний железный век и современность)..144
Каринбаев Ж.Ә.
ПРЕДСТАВИТЕЛИ БЕЛОРУССКОГО ЭТНОСА В КАЗАХСТАНЕ: ИСТОРИЯ
ФОРМИРОВАНИЯ И НАСТОЯЩЕЕ……………………………………………………………………………….152
Картаева Т.Е., Оралбай Е.
РАЗВИТИЕ КОЛОДЕЗНОГО ДЕЛА И ЕГО РАЗНОВИДНОСТИ
(ПО МАТЕРИАЛАМ АРХЕОЛОГИИ И ЭТНОГРАФИИ)..163
Кәрібаев Б.Б.
ПРОБЛЕМЫ ИСТОРИИ КАЗАХСКОГО ХАНСТВО В КОНЦЕ XV- НАЧАЛЕ XVI ВВ.………..................................180
Кәрібаев Б.Б., Ноғайбаева М.С.
ИЗ ИСТОРИИ ХАНСТВА АБУЛХАЙЫРА В I-ПОЛОВИНЫ XV ВЕКА.…..186
Қозғамбаева Г.Б.
ВЫДАЮЩИЙСЯ ГЕОЛОГ И УЧЕНЫЙ КАНЫШ ИМАНТАЙУЛЫ САТБАЕВ..193

Қозғамбаева Г.Б., Бейсегулова А.Қ.
МУЗЕЙ ЖЕРТВ ПОЛИТИЧЕСКИХ РЕПРЕССИЙ Г. ШЫМКЕНТ ЮЖНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ...........198
Қозыбақова Ф.А.
ЭКСТРЕМИСТСКАЯ ПОЛИТИКА СТАЛИНА ПО ЛИКВИДАЦИИ ПОСЛЕДНИХ ЭЛЕМЕНТОВ МЕХАНИЗМА РЫНКА В КАЗАХСТАНЕ.........206
Қозыбақова Ф.А., Рвайдарова Г.О.
1921-1922 гг. НОВЫЙ ВЗГЛЯД НА ПРОВОДИМУЮ ЗЕМЕЛЬНО-ВОДНУЮ РЕФОРМУ……….........214
Майданали З.
ИМПЕРСКИЕ КОНФЕДЕРАЦИИ И КОЧЕВЫЕ ОБЪЕДИНЕНИЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ (ИСТОРИОГРАФИЯ ПРОБЛЕМЫ).........222
Махаева А.Ш., Чаргынова Г.О.
ВЛИЯНИЕ ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В ВОСТОЧНОМ ТУРКЕСТАНЕ В 60-70 ГГ. XIX ВЕКА НА КАЗАХОВ И КЫРГЫЗОВ……….........227
Мухамадеев Т.М., Мухадеева И.А., Капбасова Д.С.
ТРУДЫ Н. НАЗАРБАЕВА КАК ФЛАГМАНА ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ, СОТРУДНИЧЕСТВА И ПЕРСПЕКТИВНОСТИ КАЗАХСТАНА……….........239
Мұсағалиева А.С.
ИСТОРИЯ ЖЕНСКОГО ЛАГЕРЯ "АЛЖИР" В СЕВЕРНОМ КАЗАХСТАНЕ: ИСТОРИОГРАФИЯ И АРХИВНЫЕ ДАННЫЕ……….245
Нұртазина Н.Д.
О СИСТЕМНОМ КРИЗИСЕ ТЮРКСКОГО КОЧЕВОГО ОБЩЕСТВА ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В КОНЦЕ VIII-X ВВ……….255
Нұртазина Н.Д.
НОВЫЙ ВЗГЛЯД НА ФЕНОМЕН ИСЛАМИЗАЦИИ КАЗАХСТАНА……….........260
Нұртазина Н.Д.
ДРЕВНЯЯ ИСТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: РЕЛИГИИ, КУЛЬТУРЫ, КОНТАКТЫ……….......266
Омарбеков Т.О.
ПОХОД ХАНА ЗОЛОТОЙ ОРДЫ ТОХТАМЫША НА МОСКВУ.........272
Өтепова Г.Е.
ИЗ ОПЫТА ИЗУЧЕНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫХ ИСТОЧНИКОВ ПО ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА VIII-НАЧАЛА XX ВЕКА……….....280
Өтепова Г.Е.
ЦАРСКОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО XIX ВЕКА О ЗЕМЕЛЬНОМ ВОПРОСЕ В КАЗАХСТАНЕ.........288
Өтепова Г.Е.
МАТЕРИАЛЫ СИБИРСКОГО КОМИТЕТ КАК ИСТОЧНИК ИЗУЧЕНИЯ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА В СОСТАВЕ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ……….........297
Раздыков С.З.
СУБЭТНИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА - СТАРОВЕРЫ ВОСТОЧНОГО КАЗАХСТАНА……….........303
Садвокасова А.К., Кошман Т.В., Ракишева Б.И.
ИСТОРИЯ МЕЖЭТНИЧЕСКИХ, МЕЖКОНФЕССИОНАЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН, ВКЛЮЧАЯ ИСТОРИЮ НАИБОЛЕЕ КРУПНЫХ ЭТНОСОВ: ОСНОВНЫЕ ИТОГИ…........316
Сайлан Б., Раушанбек Б.
ОБРАЗ ГЕРОЕВ В ВОЕННОМ ИСКУССТВЕ КАЗАХСКОГО НАРОДА.........330
Сайлан Б.
ПОДВИГИ ГЕРОИЗМ КАЗАХСТАНЦЕВ В БОРЬБЕ ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ УКРАИНЫ……….........335
Сыздықов С.М.
ИДЕЯ "МӘҢГІЛІК ЕЛ": ПОЛИТИКО-ФИЛОСОФСКИЕ ОСНОВЫ И ИСТОРИЧЕСКАЯ ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ.340
Тасилова Н.А., Козгамбаева Г.
«МАТЕРИАЛЫ ПО КИРГИЗСКОМУ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЮ...» КАК ИСТОЧНИК ПО ХОЗЯЙСТВЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИСТОРИИ КАЗАХСКИХ ХОЗЯЙСТВ.........345
Телеуова Э.Т.
СОЦИАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ В ТРАДИЦИОННОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ.........351
Телеуова Э.Т.
ИЗ ИСТОРИИ ОБЫЧНОГО ПРАВО КОЧЕВНИКОВ.........355
Толенова З.М., Кубеев Р.Д.
ВКЛАД АКАДЕМИКА М.К. КОЗЫБАЕВА В ИЗУЧЕНИЕ ИСТОРИЧЕСКИХ ЛИЧНОСТЕЙ: НОВОЕ И ТРАДИЦИОННОЕ.........360

Удербаева С.К.
ОТРАЖЕНИЕ ИСТОРИИ КОЧЕВЫХ НАРОДОВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В «ТРУДАХ» ОРЕНБУРГСКОЙ УЧЕНОЙ АРХИВНОЙ КОМИССИИ……..365
Удербаева С.К.
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ПОЛНОМОЧИЯ КАЗАХСКОГО ЧИНОВНИЧЕСТВА ТУРКЕСТАНСКОГО ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРСТВА………………………………………………………………………….…380
Ускенбай К.
АК-ОРДА: ОТ УЛУСНОГО ОБЪЕДИНЕНИЯ К НЕЗАВИСИМОМУ ГОСУДАРСТВУ..392
Ускенбай К.
О ТЕРМИНАХ «КАЗАХИ» И «КАЗАХСКОЕ ГОСУДАРСТВО» В ИСТОЧНИКАХ………….....................................396
Хабижанова Г.Б.
КИПЧАКИ И ИХ РОЛЬ В ФОРМИРОВАНИИ КАЗАХСКИХ ПЛЕМЕН………………...402
Хабижанова Г.Б., Сагинаева А.Н.
ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И КУЛЬТУРНЫЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ КЫПЧАКОВ С РУССКИМИ КНЯЖЕСТВАМИ В XI-XIII ВВ...408
Шаймердинова Н.Г., Ярыгин С.А.
СИМВОЛЫ ВЛАСТИ В КУЛЬТУРЕ КОЧЕВНИКОВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ ГУННО-САРМАТСКОГО ВРЕМЕНИ…..413
Шайхыгалиев Е.А., Изтелеуова Л.И., Елюбаев Р.Б., Ержанов Р.Р.
АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ РАЗВЕДОЧНЫЕ РАБОТЫ ПО ВЫЯВЛЕНИЮ НОВЫХ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ ЕРЕЙМЕНТАУСКОГО РАЙОНА...422

CONTENTS

Abdimomynov N.T.
SOME PROBLEMS OF THE POLITICAL HISTORY OF THE GOLDEN HORDE (1240-1269)….......................................8
Aldazhumanov K.S.
CARD SYSTEM IN PROVIDING FOOD TO THE POPULATION
OF KAZAKHSTAN DURING THE WAR (1941-1945)……………………………………………………….……….20
Almagambetova A.M.
ИHISTORICAL AND DEMOGRAPHIC ANALYSIS OF TURKIC PEOPLES OF KAZAKHSTAN FOR 1959 - 1970.......28
Alpısbes M.
HERITAGE OF SPIRITUAL AND CULTURAL HISTORY OF THE TURKIC WORLD IN STRENGTHENING THE UNITY OF PEOPLES IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION..37
Asanova S.A.
HISTORICAL NARRATIVE - THE SOURCE OF IDENTITY IN MODERN KAZAKHSTAN……………….....................48
Abdildabekova A.M.
EVALUATION OF THE COLONIAL PERIOD IN THE WORKS
OF THE KAZAKH INTELLIGENTSIA OF EARLY XX CENTURY..53
Abzhanov Kh.
ACADEMICIANS TRUST...58
Abubakirova A.P.
PROBLEMS AND RESULTS OF NEGOTIATIONS ON FORMATION
OF THE KAZAKHSTAN-CHINESE BORDER……………………………………………………………………….64
Adilzhanov N.
DEMOCRATIC TRENDS: AS A FORMATIVE AND CIVILIZATIONAL PHENOMENON (HISTORICAL AND POLITICAL ASPECT)……………………..……………………………………….………………………………..72
Baudiyarova K.B.
RESEARCH METHODSOF STABILITY OF THE FAMILY…………………...82
Yegizbaeva M.K.,Beisegulova A.K.
ETHNO-CULTURE OF THE UZBEK AND KARAKALPAK PEOPLES..…..89
Zhailybayev D.Zh.
PREREVOLUTIONARY PROCEEDINGS OF CUSTOMARY LAW KAZAKHS………………...……………................95
Zhakin M.S.
BORI BATYR: MYTH AND FACT (critical analysis experience)…...99
Zhappasov Zh.E., Tasilova N.A., Baydavletova M.D.
SOURCES ON THE HISTORY OF KAZAKHSTAN AND CENTRAL ASIA…………………..113
Zhetpisbayev A.O.
THE MAIN STAGES OF ETHNODEMOGRAPHIC CHANGES IN KAZAKHSTAN IN 19th - 20th CENTURIES: BASED ON THE POPULATION CENSUS MATERIALS...122
Iskakova G.Z., Baydavletova M.D.
THE NATURAL LANDSCAPE OF THE TERRITORY INHABITED BY TURKIC TRIBES (VI-X CENTURIES.).........131
Kabdushev B.Zh., Kabdusheva L.Zh.
THE FORCED DEPORTATION IN KAZAKHSTAN………...138
Kariyev Y.M.
THE ORIGINS AND CULTURAL HERITAGE OF THE ANCIENT TURKIC CIVILIZATION OF EURASIA
(early iron age and the present)..144
Karinbayev Zh.A.
REPRESENTATIVES OF THE BELORUSSIAN ETHNOS IN KAZAKHSTAN: HISTORY OF FORMATION
AND CURRENT STATUS……………………………………………………………………………………….…152
Kartaeva T.E., Oralbai Y.
THE DEVELOPMENT OF BUSINESS IN THE WELL AND ITS VARIANTS
(MATERIALS OF ARCHEOLOGY AND ETHNOGRAPHY)...163
Karibaev B.B.
THE PROBLEMS OF THE HISTORY OF KAZAKH KHANATE AT THE END OF
XV- IN THE BEGINNING OF XVI CENTURIES…………………………………………………………………180
Karybaev B.B., Nogaibayeva M.
FROM THE HISTORY OF THE KHANATE ABULKAYYR IN THE I-HALF OF THE XV CENTURY……..................186

Kozgambaeva G.B.
OUSTANDING GEOLOG VERSUS SCIENTIST KANYSH IMANTAEVICH SATBAYEV...193
Kozgambayeva G.B., Beisegulova A.K.
MUSEUM OF VICTIMS OF POLITICAL REPRESSION IN SHYMKENT, SOUTH KAZAKHSTAN REGION............198
Kozybakova F.A.
EXTREMIST POLITICS OF STALIN AGAINST LAST ELEMENTS
OF MARKET MECHANISM IN KAZAKHSTAN..206
Kozybakova F.A., Rvaydarova G.O.
1921-1922 A NEW APPROACH TO THE LAND AND WATER REFORM CARRIED OUT……………............................214
Maydanali Z.
IMPERIAL CONFEDERATIONS AND NOMADIC ASSOCIATIONS OF CENTRAL ASIA
(HISTORIOGRAPHY OF PROBLEM)...222
Mahaeva A.Sh., Chargynova G.O.
EFFECT OF POLITICAL PROCESSES IN EAST TURKESTAN IN 60-70 YEARS.
XIX CENTURY IN THE KAZAKHS AND KYRGYZ………...227
Mukhamadeev T.M., Mukhadeeva I.A., Kapbasova D.S.
WORKS OF N. NAZARBAYEV AS A FLAGSHIP OF STATE SECURITY,
COOPERATION AND PROSPECTS OF KAZAKHSTAN………...239
Musagalieva A.S.
HISTORY OF THE WOMEN'S CAMP "ALGERIA" IN NORTHERN KAZAKHSTAN: HISTORIOGRAPHY AND ARCHIVAL DATA………………………………………………………………………………………………….245
Nurtazina N.D.
ON THE SYSTEMATIC CRISIS OF THE TURKIC NOMADIC SOCIETY
OF CENTRAL ASIA AT THE END OF VIII-X CENTURIES……………………………………………….………255
Nurtazina N.D.
A NEW APPROACH TO THE PHENOMENON OF ISLAMIZATION OF KAZAKHSTAN……………….....................260
Nurtazina N.D.
HISTORY OF ANCIENT CENTRAL ASIA: RELIGIONS, CULTURES, CONTACTS…………………………………......266
Omarbekov T.O.
CAMPAIGN OF GOLDEN HORDE KHAN TOKHTAMYSH TO MOSCOW...272
Otepova G.E.
FROM THE EXPERIENCE OF STUDYING LEGISLATIVE SOURCES ON THE HISTORY
OF KAZAKHSTAN VIII-EARLY XX CENTURY…………………………………………………………..………....280
Otepova G.E.
TSARIST LEGISLATION OF THE XIX CENTURY ON THE LAND ISSUE IN KAZAKHSTAN.................................288
Otepova G.E.
PROCEEDINGS OF THE SIBERIAN COMMITTEE, AS A SOURCE FOR STUDYING THE HISTORY OF KAZAKHSTAN IN THE RUSSIAN EMPIRE………...297
Razdykov S.
SUBETHNIC CULTURE - OLD BELIEVERS OF THE EASTERN KAZAKHSTAN...……………………......................303
Sadvokassova A., Koshman T., Rakisheva B.
HISTORY OF INTER-ETHNIC, INTER-RELIGIOUS RELATIONS IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN, INCLUDING THE HISTORY OF THE LARGEST ETHNIC GROUPS: THE MAIN OUTCOMES…...............................316
Sailan B., Raushanbek B.
THE HEROES CHARACTER IN MILITARY ART OF THE KAZAKH NATION...330
Sailan B.
HEROISM OF KAZAKHSTAN CITIZENS IN FIGHT FOR INDEPENDENCE OF UKRAINE………………………….335
Syzdykov S.M.
THE IDEA OF" MANGILIK EL": POLITICAL AND PHILOSOPHICAL
FOUNDATIONS AND HISTORICAL CONTINUITY…………………………………………………………………….340
Tasilova N.A., Kozgambaeva G.
"MATERIALS ABOUT KYRGYZ LAND USE ..." AS THE SOURCE ON HOUSEHOLD-ECONOMICAL
HISTORY OF KAZAKH ECONOMY...345
Teleuova E.
SOCIAL FEATURES ARE IN TRADITIONAL CIVILIZATION……………...351
Teleuova E.
FROM HISTORY OF NOMADIC CUSTOMARY LAW...355

Tolenova Z.M., Kubeyev R.D.
THE CONTRIBUTION OF THE ACADEMICIAN M.K. KOZYBAYEV IN HISTORICAL FIGURES STUDIES: THE NEW AND THE TRADITIONAL...360
Uderbaeva S.K.
REFLECTION OF THE HISTORY OF THE NOMADIC PEOPLES OF CENTRAL ASIA IN THE "PROCEEDINGS" OF THE ORENBURG SCIENTIFIC ARCHIVAL COMMISSION……...365
Uderbaeva S.K.
ACTIVITIES AND POWERS OF KAZAKH OFFICIALS TURKESTAN GOVERNOR-GENERAL……………………380
Uskenbai K.
AK-ORDA: FROM A ULUS ASSOCIATION TO AN INDEPENDENT STATE…………...392
Uskenbai K.
ABOUT THE TERMS "KAZAKHS" AND "KAZAKH STATE" IN THE SOURCES…..…………...................................396
Habizhanova G.B.
KIPCHAKS ROLE IN KAZAKH TRIBES FORMATION…………………..…………………..402
Khabizhanova G.B., Saginayeva A.N.
TRADE-ECONOMIC AND CULTURAL RELATIONS OF KIPCHAKS WITH THE RUSSIAN PRINCIPALITIES IN THE XI-XIII CENTURIES..408
Shaymerdenova N.G., Yaryghin S.A.
SYMBOLS OF POWER IN THE CULTURE OF CENTRAL ASIAN NOMADS (HUN-SARMATIAN PERIOD)………413
Shaikhygaliev E.A., Izteleuova L.I., Elyubaev R.B., Yerzhanov R.R.
ARCHAEOLOGICAL PROSPECTING WORKS ON IDENTIFICATION OF NEW ARCHAEOLOGICAL OBJECTS OF EREYMENTAU DISTRICT………...422

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журналы 2016. 4(8)

Бас редактор:
Қабылдинов З.Е.

Компьютерде беттеген:
Зикирбаева В.С.

Жарияланған күні: 15.12.2016.
Пішімі 70х100/16. Баспа табағы 26,6.

Құрылтайшысы және баспагері:
Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМК

Редакция мен баспаның мекен-жайы:
050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй
ҚР ҒЖБМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМКТел.: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59

E-mail: edu.history@bk.ru.
Журнал сайты: https://edu.e-history.kz

Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТжЭИ басылған:
050010 Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй